

թյան մեջ բազմաթիվ տեղեկություններ կան Զանգեզուրում, Մեղրիում ու Ղարաբաղում տարածված մի,, հիվանդություն,, մասին,, որը հայտնի է խղիացավ կամ խողացավ անուսով /խող,, խըղ՝ պար ցավ բառարմատներից/:

Հիվանդությունն առաջես է կոչվում այն պատճառով, որ դիվահարվածին՝ չարով ընկածին, բուժում են պարով ու երաժշտությամբ: Դա արվել է խիստ զաղտնի, առանց ժամառակի պայմանավորվածության և առանց տարիքի ու սեռի ընտրության: Արարողությունը տեղի է ունեցել նվիրատվությամբ և մեծ հյուրասիրությամբ:

Խողացավի վերապրուկները և դրանց մասին վկայությունները, կապված որոշակի դեպքերի հետ, պահպանվել են մինչև 20-րդ դարի երկրորդ կեսը, անգամ մինչև Հայրենական մեծ պատերազմը, իսկ հիշողությունները, վկայություններն ու բաժանախան նպատակով որոշ գործողությունները՝ մինչև մեր օրերը:

Է. Խ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՀՍՍՀ ԱՇՏԱՐԱԿԻ ՇՐՋԱՆԻ ԷԹՆՈ-ՄՏԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՄԱՍԻ-
ՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԳՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Արդի հասարակության էթնիկական պրոյեկտների պրոբլեմատիկայի հարցում մեծ տեղ է զբաղեցնում ազգային կողմնորոշումը, որի դրսևավորման կարևոր միջոցներից մեկը ժողովրդական մշակույթն է: Ներկա դեպքում մեր ուսումնասիրության առարկան երաժշտությունը, պարավաստը, ժողովրդական թատրոնը և ինքնագործունեությունն է: Ուսումնասիրության նպատակն է.

1. Բացահայտել ավանդական մշակույթի տարբեր ձևերի պահպանվածությունը տարբեր հասակային սոցիալական խմբերում:

2. Պարզել ազլագրական խմբերի ավանդական մշակութային փոփոխման աստիճանը և զարգացման ուղղությունները ժամանակալից պայմաններում:

3. Պարզել գյուղական բնակչության կողմնորոշումը ժողովրդական ու պրոֆեսիոնալ մշակույթի նկատմամբ:

Աշխատանքը կատարվել է Աշտարակի շրջանում ապրող ազգագրական տարբեր խմբերի հետ: Պարզվել է հետևյալը. բոլոր խմբերը պահ-

պանել են իրենց մշակույթի որոշակի հատկանիշները: Անկախ սոցիալական ու տարիքային կազմի մշակույթը ոչ թե ձուլվել, այլ ազդեցություններ է կրել: Երիտասարդությունը գերադասում է յուրընկերացի է ժողովրդական ստեղծագործությունները: Ներկա պայմաններում տեղի է ունենում նոր կենցաղի տեղայնացում, որն արտահայտվում է հագուստի, բնակարանի, ժողովրդական ու պրոֆեսիոնալ արվեստում, թաղամաս, հարսանեկան և այլ արարողություններում: Ամուսնությունը և հետաքրքրությունը դեպի գործիքային արվեստը, ինքնագործունեությունը: Առաջնահերթ է դառնում դրամատիկական և պարային արվեստը: Նկատվում է մեծ հետաքրքրություն դեպի հարևան ժողովուրդների մշակույթը:

Առաջնակարգ նշանակություն ունի նաև պարարվեստի, երաժշտության և առհասարակ ինքնագործունեության հետագա զարգացման հարցը:

Վ.Ա.ԱՎԱԳՅԱՆ

ԲԱՆԱՀՅՈՒՍԱԿԱՆ ԱՎԱՆԴՈՒՅԹՆԵՐԸ ՀՈՎՏԵՄԲԵՐՑԱՆԻ

ԵՎ ԱՇՏԱՐԱԿԻ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՄ

1. 1974-1975թթ. զրառվել են բանահյուսական նյութեր Աշտարակի շրջանի Կարբի, Փարպի, Օշական, Ոսկեվազ, Բյուրական, Ուշի, Ուջան և Հոկտեմբերյանի շրջանի Այգեշատ, Մրգաշատ, Բամբակաշատ, Փշտավան, Հոկտեմբեր, Մարգարա գյուղերից:

2. Յուրաքանչյուր շրջանում բանահյուսական ավանդույթները և բանահյուսական նյութերի կենցաղավարումը յուրահատուկ պատկեր ունի: Աշտարակի շրջանում, հատկապես, տարածված են ծիսական ու կենցաղային երգերը և խաղիկները, Հոկտեմբերյանի շրջանում՝ առավելապես բանաձևային փոքր ժանրի ստեղծագործությունները/առած, ասացվածք, օրհնանք, անեծք, աղոթք/:

3. Հատկանշական է, որ երկու շրջաններում էլ հեքիաթը կորցրել է ժանրային նկարագիրը, չունի սյուժետային հեռուդական զարգացում և ներկայացնում է այլափոխված վիճակ:

4. Աշտարակի շրջանում ընդի տեղական արարատյան խոսվածքը պահպանվել է Աշտարակ, Օշական, Փարպի, մասամբ նաև Կարբի գյուղերում, իսկ Ոսկեվազ, Ուշի, Ուջան և այլ գյուղերում տիրապետող են Հայաստանի պատմա-ազգագրական տարրեր շրջանների բարբառներն ու խոսվածքները:

